

passt und notwendig bezeichnet werden. Die Einflüsse der verstärkten Geldwirtschaft und damit eines erhöhten Bargeldbedarfs auch unter Erwerbslandwirten, die Vorverlegung von Teilen der landwirtschaftlichen Arbeit in die Stadt, das grosse Fertigwarenangebot auf dem Lande, sind Faktoren, die in der heutigen differenzierten und spezialisierten Gesellschaft die Landbevölkerung ganz zwangsläufig immer enger mit der Stadt verflechten.

Im Zusammenhang all dieser Fragen wurde das Problem der Eingliederung der Flüchtlinge und Heimatvertriebenen behandelt, die zu 66 % in die Landgemeinden eingeströmt sind und dort nur zu einem kleinen Prozentsatz — bis Ende 1952 35 000 an Heimatvertriebene vergebene landwirtschaftliche Betriebe — mit landwirtschaftlichem Eigenbesitz ansässig werden konnten. Die Flüchtlinge und Heimatvertriebenen in den kleinen Gemeinden stellen eine besonders mobile, in Lebensart und -auffassung sehr städtische Gruppe dar, die Gefahren und Vorteile einer erhöhten Dynamik in diese Gebiete trägt. Der Prozentsatz nichtlandwirtschaftlich betätigter Landbewohner wurde durch sie weiter erhöht. Man kam zu der Ansicht, dass soweit wie möglich diesen Personen die sogenannten „auslaufenden Höfe“ zugänglich gemacht werden sollten. Auslaufende Höfe sind solche Höfe, die als Ergebnis der Landflucht, die sich heute lediglich als eine Flucht der jüngeren Generation vom Hof und in andere Berufe, nicht Wohnsitze, darstellt, zu Verkauf oder Verpachtung stehen. Allerdings ist das Besetzen auslaufender Höfe mit bodenhungrigen Flüchtlingen kein Hilfsmittel gegen die Flucht vom Hof. Soziale Gesundung auf diesem Sektor setzt, neben bestimmten wirtschaftlichen und sozialen Entwicklungen, eine neue Höherbewertung der Landarbeit im Prestigesystem der Gesellschaft voraus. Trotzdem wurden die ländlichen Wohngemeinden und vor allem der nebenberufliche kleine Landbesitz als zukunftsreiche Lebensformen eines soziologisch neu strukturierten „Landvolkes“ bezeichnet.

MEDEDELINGEN

TWEEDE WERELDCONGRES VOOR SOCIOLOGIE

Voor de tweede maal na de oorlog zijn enkele honderden sociologen uit de gehele wereld gedurende ruim een week (24—31 Augustus jl.) bijeen geweest. Het congres, dat onder auspiciën van de UNESCO te Luik werd

gehouden, ging evenals het eerste congres te Zürich (1950) uit van de „International Sociological Association“, waarbij ook de Nederlandse Sociologische Vereniging is aangesloten. De organisatie was echter beter dan te Zürich, hoewel ook ditmaal een groot deel van de massa „papers“ tamelijk laat, nl. pas bij de aankomst der deelnemers, ter beschikking kon worden gesteld, terwijl het systeem van uitsluitend plenaire zittingen evenmin stimulerend op de activiteit der deelnemers

werkte. Men wilde kennelijk voor een ieder de mogelijkheid openhouden de vergaderingen van nagenoeg alle secties bij te wonen.

De vier sectie-onderwerpen waren interessant genoeg. Hoofdthema's waren „sociale stratificatie en sociale mobiliteit” en „conflicten tussen groepen en mogelijkheden van bemiddeling”, waarnaast één sectie zich bezig hield met de „recente ontwikkeling van het sociologisch onderzoek in de diverse landen” en een vierde de „opleiding, beroepsbeoefening en verantwoordelijkheid van de socioloog” centraal stelde.

Vooraf voor het eerstgenoemde onderwerp was de belangstelling van Nederlandse zijde groot. Prof. Van Heek was rapporteur van een subsectie, en zijn debat met de jonge Franse socioloog A. Touraine vormde een van de hoogtepunten van het - aan hoogtepunten arme - congres. Behalve zijn twee eigen rapporten waren in deze sectie door dra. I. E. van Hulst, prof. Hofstee en dr A. W. Luyckx bijdragen ingezonden - waaruit men overigens niet mag afleiden, dat de belangstelling in andere landen geringer was: men telde in totaal ruim 50 „papers” over dit onderwerp, die in twee en een halve dag moesten worden afgehandeld.

Het tweede hoofdthema, dat der groepsconflicten, viel uiteen in enkele vrij duidelijk gescheiden afdelingen, nl. industriële, internationale en raciale conflicten, terwijl aparte aandacht werd besteed aan de theoretische en methodologische aspecten, alsmede aan de mogelijkheden en methoden om in conflicten te bemiddelen. Van Nederlandse zijde waren ingezonden rapporten van dr D. Horinga en dr J. Haveman (industr. conflicten) en van drs. F. Tenhaeff (internationale conflicten). De aard van het onderwerp en de te geringe beperking die men zich oplegde, leidde helaas in onderdelen tot een politieke causeriestijl en maakte, dat de behandeling van deze problemen niet steeds het niveau van de eerste sectie bereikte. Het centrale discussie-

siepunt vormde een indrukwekkend werkstuk van prof. Jessie Bernard, dat in eerste opzet een omligning van een „conflicten-sociologie” bood.

Ook in de derde sectie, welke aan de ontwikkeling van de sociologie in de diverse landen was gewijd en die deswege minder gelegenheid gaf tot boeiende controversen, werden belangwekkende bijdragen geleverd. Van Nederlandse kant zagen we een zeer overzichtelijk en uitvoerig „Sur-

DE BIJLEVELD SERIE

psychologie, sociologie, paedagogie, filosofie

DR J. A. PONSIOEN

SYMBOLIEK IN DE SAMENLEVING
een sociologie van de symbolen en
van het symboliek denken
f 8.90

PROF. DR FRANZ ALEXANDER
ONZE REDELOZE WERELD
een onderzoek van de irrationele krachten
in het maatschappelijk leven
f 8.50

PROF. DR A. OLDENDORFF
PSYCHOLOGIE VAN HET
SOCIALE LEVEN
bespiegelingen over de problematiek
der sociale werkelijkheid
f 7.90

DR ERICH FROM
DE ANGST VOOR DE VRIJHEID
f 7.90

levering alleen via Uw boekverkoper

UITGEVERIJ ERVEN J. BIJLEVELD - UTRECHT

vey of the development of sociology in the Netherlands especially after World War II” (van prof. Kruyt en prof. Den Hollander), een zorgelijk overzicht betreffende Indonesië van drs. H. J. Heeren en een rapport over het Instituut Kerk en Wereld van prof. Banning.

De laatste sectie hield zich bezig met wellicht het belangrijkste onderwerp, in ieder geval het meest principiële en daarom misschien het minst discutabele, nl. de beroeps-mogelijkheden en beroepsethiek van

de socioloog. De in het algemeen geringe diepgang der besprekingen stelde echter enigszins teleur. Er waren hier geen Nederlandse bijdragen. Het totale aantal „papers” bedroeg twaalf.

In de volgende nummers zullen wij meer uitvoerig en kritisch op verschillende ter discussie gekomen problemen ingaan om zodoende relief te brengen in de massa tezamen-

SOCIALE ECONOMIE

voor wetenschappelijke en
andere examens

door

P. GOOTJES

Bewerkt naar „Staathuishoudkunde”
van Mr Dr M. Spaander

Deel I f 5,50, geb. f 6,50

Deel II f 6,50, geb. f 7,50

... dat wij hier te doen hebben met een uitstekend boek, dat helder en vlot geschreven is. Het lijkt ons zeer geschikt voor economische specialisten, die hun kennis van de theoretische economie willen vernieuwen.

Bibliografie der Sociale
Wetenschappen

Gezien onze ervaringen bij verschillende examens, menen we, dat het werk een goede plaats zal kunnen veroveren.

Tijdschr. v. h. Econ. onderwijs

Ook bij de boekhandel verkrijgbaar

P. Noordhoff N.V. - Groningen

brachte beschouwingen en materiaal!). Op deze plaats beperken we ons tot een enkele algemene opmerking.

Opvallend is in de eerste plaats de internationale positie van de sociologie. Dat de deelnemers aan het congres uit ca. 40 landen afkomstig waren, duidt op een even uitzonderlijke als verheugende groei van de sociologische vakinteresse. Men kan thans met recht zeggen, dat de sociologie op het punt van organisatie der wetenschappelijke activiteit vrij algemeen erkend is. Keerzijde is de

over het algemeen geringe diepgang van de sociologische belangstelling, bijna onvermijdelijk euvel van een wetenschap die zich zo zeer leent voor oppervlakkigheid en schijn diepgang. Wat men te horen kreeg van deelnemers van buiten West-Europa en de Verenigde Staten bood slechts zelden verrassende gezichtspunten. Het zou boeiend zijn te onderzoeken, op welke wijze de moeilijke beoefening van de sociologie in bepaalde landen samenhangt met de nog immer overwegende traditionele samenlevingsvormen. Men krijgt de indruk, dat de jonge sociologie - evenals het Westerse recht en de Westerse bestuursvormen een plant van vreemde bodem - in deze landen niet gemakkelijk wortel schiet.

Deze omstandigheid verklaart ook de grote plaats, die de Atlantische landen bij de discussies innamen, alsmede hun aandeel in het rapporteurswerk. De leiding was in handen van vertegenwoordigers der Verenigde Staten (Angell, Bendix, Bernard, Dodd, Hughes, Lipset, Parsons, Rose), Frankrijk (Aron, Davy, Friedmann, Touraine), Engeland (Ginsberg, Glass, Sprott), terwijl van de andere landen vermelding verdienen Haesaert en De Bie (België), König (Keulen) en van ons land Van Heek en Hofstee. De UNESCO werd vertegenwoordigd door professor E. Franklin Frazier en Alva Myrdal.

Een tweede notitie betreft de verhouding tussen verstrekte informatie en opgeworpen problemen. Inderdaad is een hele reeks van vraagstukken aangesneden, maar overwegend was toch het „verslaan” van lopende onderzoeken, waardoor het vaak bleef bij sterk gelocaliseerde en op feitelijkheden vastzittende beschouwingen, die geen aanknopingspunten boden voor een gedachtenwisseling op meer theoretisch niveau. Dit hing tezamen met en influenceerde bovendien het vrij middelmatige peil der meeste bijdragen, zodat wederzijdse bevruchting van denkbeelden weinig plaats vond. Zo-

als in de meeste gevallen, was ook dit congres vooral belangrijk door de mogelijkheid tot persoonlijk contact.

J. A. A. v. D.

1) Met name zal aandacht worden besteed aan de bestaande methodologische tegenstellingen bij het onderzoek naar de sociale stratificatie, verder aan de mogelijkheden van een sociologie van het conflict, en aan de stand van het sociologisch onderzoek in de diverse landen.

Venster op het buitenland

FRANKRIJK

De beoefening van de sociologie biedt in Frankrijk een nogal gevarieerd panorama. De meest opvallende sector is wel die, welke men het best kan noemen: de universitaire sociologie, het onderwijs aan de universiteiten en de staats-middelbare scholen. Bij de laatste instellingen staat dit vak immers officieel op het programma voor het baccalaureaat, terwijl de benoeming van de leraren (professeurs) hieraan, middels de „agrégation”, vast in de handen der universiteiten ligt. De sociologie is ondergebracht in de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte in de sectie „morale en sociale wetenschappen”. Men kan met goede redenen betwijfelen of dit een gunstig milieu is voor een empirische wetenschap. In feite heeft dan ook in het verleden een flinke dosis metafysiek niet ontbroken; hetgeen vooral te danken is aan de vooropstellingen van de stichter der universitaire sociologie: Emile Durkheim. Deze heeft niet alleen door zijn wetenschappelijke prestaties, maar ook door zijn relaties met het departement¹⁾, zijn sociologie kunnen verheffen tot de semi-officiële levensbeschouwing van de IIIde Republiek en alle posten kunnen doen

bezetten door zijn leerlingen: Lucien Lévy-Bruhl, Bayet, Mauss, Fauconnet, Davy, Halbwachs.

Na de laatste oorlog heeft men in het algemeen aan de Durkheimse theorieën vaarwel gezegd en is men nieuwe wegen gegaan, ofschoon de voorname stelling, nl dat het sociale feit niet volkomen te herleiden is tot het individuele feit, bewaard bleef en zelfs nu ook tot algemeen bezit werd van de sociologie elders. Het nieuwe na de oorlog bestond vooral hierin dat het zwaartepunt verlegd werd van de makro-sociologische beschouwingen der cultuurwerelden naar de mikrosociologische beschouwingen, en in het feit dat men „scholen” losliet om ieder eigen wegen te gaan. De huidige Franse sociologie ondergaat een gelukkige bevruchting door de Amerikaanse; zo b.v. Gurvitch door de sociaal psychologen, Paul Maucorps door Moreno. Wel blijft bij hen een sterke bezorgdheid leven het sociologisch moment te onderscheiden van het psychologisch moment en toch aan het dynamisch element evenveel recht te doen wedervaren als aan het statisch element; want zo gauw men het sociologisch-structurele gaat onderscheiden van het psychologisch-beleefde ontstaat het gevaar van een mechanische opvatting.

Wil men de huidige stand van zaken van de universitaire sociologie leren kennen, dan neme men Armand Cuvillier: *Manuel de Sociologie* (Presse universitaire, 1950, 2 dln.); wil men ze op de voet volgen, dan is men aangewezen op de, zeer goede, *Cahiers internationaux de sociologie* (Editions du Seuil).

Met uitzondering van Paul Maucorps (op wiens werk wij terugkomen) ontbreekt aan de universitaire sociologie het positief onderzoek van de sociale werkelijkheid. Wel is er te Parijs een Centre d'Etudes sociologiques opgericht, dat in nauw verband staat met de universiteit. Hier wordt door een kleine werkgroep onder leiding van Chombart de Lauwe soms globaal, meestal precisie-